

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים וילדיהם דרור הלל ואשר יש' עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים לרפואת חיים שמואל בן סימה לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מי הסגיר את מרים

נאמר בתורה, "וְהִנֵּה מְרִים מְצַרְעֵת כְּשֶׁלֶג וַיִּפֹּן אֶהָרֹן אֶל מְרִים וְהִנֵּה מְצַרְעֵת ... וַתִּסְגֹּר מְרִים מְחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאָסֶף מְרִים".

ומכאן, שנידונה מרים כמצורע מוסגר, שנאמר בו, "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ ... צָרְעַת וְהוֹבֵא אֶל אֶהָרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנָיו הַכֹּהֲנִים. וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע ... וְאָם ... וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים".

אולם לא יתכן שאהרן אחיה הוא שראה את נגעה להסגירה, כי אין כהן רואה נגעי קרובו.

אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים באותה שעה, אמר, אני כהן, ואני מסגירה, אני חולטה ואני פוטר.

חמש שמחות היתה אלישבע יתירה באותו יום

ביום שהוקם המשכן היתה אלישבע בן עמינדב אשת אהרן יתירה על בנות ישראל חמש שמחות:

א. משה יבמה [=אח בעלה] מלך. [ולדעת האומרים שמשה היה כהן, היו שתי שמחות במשה, אחת שהיה כהן, ואחת שהיה מלך, ונזכרה שמחת המלכות, כי בזה נתייחד משה, אבל בכהונה לא היה יחיד].

ב. אהרן אישה [=בעלה] כהן גדול.

ג. אלעזר בנה סגן.

ד. פינחס בן בנה משוח מלחמה. [ושמחה זו היא כדעת האומרים שבאותה שעה כבר נתכהן פינחס].

ה. אחיה [=נחשון] נשיא שבט [יהודה].

ואבילה על שני בניה [=נדב ואביהוא].

האם משה רבינו היה כהן

לדעת רבי שמעון בר יוחי – ראוי היה משה להיות כהן הוא וזרעו, אולם כשאמר לה', "שֶׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח", נענש, ונטלה ממנו הכהונה, ונתנה לאהרן, שנאמר, "וַיִּחַר אֵף ה' בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהָרֹן אַחִיד הֲלֹאִי יִדְעָתִי כִּי דָבָר יִדְבַר הוּא", שכך אמר הקב"ה, אני אמרתי שאתה תהא כהן ואהרן לוי, עכשיו הוא כהן ואתה לוי, ולכן לא שימש משה רבינו אלא בשבעת ימי המילואים על פי הדיבור, אבל יותר מכך לא שימש, והיה דינו כזר.

ולדעת רבי יהושע בן קרחה – אמנם כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, [כלומר היה דבר עונש עם החרון, כגון הכאה או נזיפה או קללה וגידוף], אבל כשאמר משה "שֶׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח", "וַיִּחַר אֵף ה' בְּמֹשֶׁה", לא נאמר בו רושם, ולא ארע למשה דבר מחמת חרון אף זה.

ולפי דברי רבי יהושע בן קרחה נחלקו חכמים כדלהלן:

- לדברי חכמים, אמנם שימש משה רק שבעת ימי המילואים ולא יותר, אבל לא מחמת עונש היה הדבר, אלא כי מעולם לא נפסקה לו כהונה, אלא עבודת שבעת ימי המילואים בלבד.

- ויש אומרים, שמשה היה כהן כל ימיו, שנאמר "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנֵינוּ", ולא הפסיד את כהונתו כלל, ורק מזרעו פסקה הכהונה, והיו לוויים, שנאמר, "וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בְּנֵיו יִקְרְאוּ עַל שֵׁבֶט הַלְוִי". וכן דעת רב, שאמר [בדף ק"א], משה רבינו היה כהן גדול, וחולק בקדשי שמים, שנאמר, "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַחֹזֶה וַיִּנְיֶפְהוּ תְּנוּפָה לְפָנָי ה' מֵאֵיל הַמִּלְאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה [לשון חלוקה בכהנים] פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה".

בפעם האחרונה שיצא משה מעם פרעה, נאמר, "וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעְיָה בְּחָרֵי אָפֶן", ואותו חרון אף היה בו רושם, שסטרן משה לפרעה [=הכהו על לחיו], ויצא.

כשנשלח משה לפרעה להתרותו על מכת דם

נאמר לו **"וְנִצַּבְתָּ לְקִרְאָתוֹ עַל שְׂפַת הַיָּאֵר"** :

לדעת רבי יוחנן – משה נצטווה **לכבד** את פרעה, **ולהסביר לו פנים לכבוד מלכותו**, ולהיות ניצב לקראתו לפי גדולתו.

ולדעת ריש לקיש – משה נצטווה **להעזיז פניו** בפרעה לפי רשעותו, ולהיות ניצב לקראתו **למלחמה**, ולדבר עמו עזות.

-

אמרו חכמים **לעולם תהא אימת מלכות עליך**,

[כלומר אפילו מלכות של אדם רשע יש לכבד].

- רבי ינאי למד זאת, מהכבוד שכיבד משה את פרעה, שכשרצה לומר לו, שסופו [של פרעה] לרדת ולהשתחוות [למשה], ולבקש ממנו לצאת מארצו, [כמו שהיה עתיד להיות באמת, שנאמר, "וַיִּקַּם פֶּרְעֹה לִיָּלֵךְ... וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לֵיָּלֵךְ וַיֹּאמְרוּ קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' כַּדְּבַרְכֶם"], לא אמר לו, "וירדת אתה אלי והשתחוית לי...", אלא תלה את הדבר בעבדי פרעה, שאמר, **"וַיִּרְדּוּ כָּל עֲבָדֵי אֱלֹהֵי אֲשֶׁר בְּרִגְלֵיךְ"**.

- ורבי יוחנן למד זאת, מהכבוד שכיבד אליהו את אחאב, שכשהיה אחאב יחידי בלא מלווים, שאין זה דרך כבוד למלכות, לא הניחו אליהו לבדו, אלא רץ לפניו, [אחאב רוכב ואליהו רץ לפניו], שנאמר, **"וַיִּשְׁנֶס מִתַּנּוּי וַיֵּרֶץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד בְּאֶכָה יִזְרְעֵאל"**.

-

אמר עולא: **בקש משה מלכות לו ולזרעו, ולא נתנו לו**, שנאמר לו, **"אַל תִּקְרַב הָלֶם"**, ואין הלום אלא מלכות [לדורות], כמו שמצינו, שכשנתבשר דוד על כך שתהא מלכותו נכונה עד עולם, אמר לפני ה', **"מִי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהִים וּמִי בֵּיתִי כִּי הִבִּיאַתְנִי עַד הָלֶם"**.

-

כשבקשו בני ישראל משמואל שישים להם מלך, והפילו גורל מי יהיה מלכם, נאמר, **"וַיִּקְרַב שְׁמוּאֵל אֶת כָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכַּד שְׁבִט בְּנִימִן. וַיִּקְרַב אֶת שְׁבִט בְּנִימִן לְמִשְׁפַּחָתוֹ וַתִּלְכַּד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרֵי וַיִּלְכַּד שְׁאוּל בֶּן קִישׁ וַיִּבְקֶשְׁהוּ וְלֹא נִמְצָא. וַיִּשְׁאַלוּ עוֹד בַּה' הֲבֵא עוֹד הָלֶם אִישׁ** וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה הוּא נִחְפָּא אֶל הַכְּלִים".

ומכאן, שכשזכה שאול במלכות, זכה בה לדורות, שנאמר **"הָלֶם"**, ואין הלום אלא מלכות לדורות, כמבואר לעיל.

- **וי"א שעניין זה נתקיים במלכותו של שאול, שכן**

בנו איש בושת מלך אחריו.

וי"א שבאמת לא נתקיים בשאול עניין זה של מלכות לדורות, ומכל מקום לא משום שלא זכה לזה, כי באמת מתחילה כשזכה במלכות, זכה בה לדורות, [כדברי רבי אלעזר אמר רבי חנינא, שבשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות], אלא שלא זכה שיתקיים בו הדבר, **כי הוא גרם אחר כך שתנטל ממנו המלכות, וכשנטלה ממנו, נטלה גם מזרעו.**

-

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, **בשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות**, שנאמר, **"לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֶת מַלְכִים לְכַסּוֹ וַיִּשְׁיבֵם לְנֶצַח... אִלֵּם אִם הִגִּיס דַּעְתּוֹ, הַקֵּב"ה מִשְׁפִּילוֹ**, שנאמר, **"וַיִּגְבְּהוּ. וְאִם אָסוּרִים בְּזָקִים [גבהות לבם גורם להם להיות אסורים בזקים] יִלְכְּדוּן בְּחַבְלֵי עֲנִי"**.

בעל מום בבשר קדשים

בעל מום פסול לעבודת הקרבנות, [כפי שנתבאר בפרק שני], אבל אוכל מן הקדשים, וגם נוטל בהם חלק כאחיו הכהנים.

ודין זה שנוטל בקדשים עם אחיו הכהנים למד מהכתובים הבאים:

א. מהכתוב, **"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אֱהָרֹן הַכֹּהֵן... לֶחֶם אֱקִיּוּ מִקֹּדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים וּמִן הַקֹּדְשִׁים יֹאכַל"**, למדנו, **שבעל מום מותר לאכול קדשים.**

ב. ומהכתוב, **"וְזֹאת תִּזְרֹת הַמִּנְחָה... כָּל זָכָר בְּבָנֵי אֱהָרֹן יֹאכְלֶנָה"**, הבא לרבות בעל מום, למדנו שלא רק לאכול הוא מותר, אלא אף נוטל חלק עם אחיו.

ג. ומהכתוב, **"זֹאת תִּזְרֹת הַחֻטָּאת... כָּל זָכָר בְּפִהֶנִּים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא"**, הבא לרבות בעל מום, למדנו, שלא רק מי שנולד תם, ונפל בו אחר כך מום, חולק בקדשים, אלא אף מי

שהיה בו מום מעיקרו, חולק ואוכל בקדשים.

ד. ומהכתוב, "וְזָאת תֹּזְרֹת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ הוּא ... כָּל זָכָר בְּכַהֲנִים יֹאכְלוּ בְּמִקּוֹם קֹדֶשׁ יֹאכַל קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ הוּא", הבא לרבות בעל מום, למדנו דבר נוסף:

לדעת רב ששת – הכתוב הזה מלמד, שלא רק בעל מום עובר חולק בקדשים, אלא אף בעל מום קבוע חולק בקדשים. [אבל לולא הכתוב הזה, היה מקום לומר, שלא נאמרו הכתובים אלא בבעל מום עובר, שעתיד להיות כשר].

ולדעת רב אשי – הכתוב הזה מלמד, שלא רק בעל מום קבוע חולק בקדשים, אלא אף בעל מום עובר חולק בהם. [אבל לולא הכתוב הזה, היה מקום לומר, שלא נאמרו הכתובים הללו אלא בבעל מום קבוע, שאין לו הכשר, וחס רחמנא עליה, אבל בעל מום עובר לא יטול בקדשים, עד שיעבור מומו, שכן יש לו הכשר בהעברת המום, והרי הוא כטמא, שמכשיר עצמו תחילה בטבילה, ואחר כך נוטל בקדשים].

הכהנים הנוטלים חלק בבשר הקדשים

חוץ מבעל מום שנתרבה לחלוקת הקדשים, כל שאר הכהנים שאינם ראויים לעבודה, [כגון טמא וקטן], אפילו אם הם ראויים לאכול קדשים, [כקטן], אינם חולקים בבשר, שנאמר "הַמִּקְרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֶהְרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַזִּמִּין לְמִנְהָ", כלומר הראוי לעבודה הוא חולק בבשר. [וכל שאינו חולק בבשר הקדשים, אין לו חלק בעורות הקדשים].

לדעת משנתנו – אף על פי שבכתוב הזה נזכרו גם זריקת הדם, ["הַמִּקְרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים"], וגם הקטרת האימורים, ["וְאֶת הַחֶלֶב"], **הכל תלוי בזריקת דם הקרבן**, שנאמר בכתוב אחר, "הַזִּרְק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ תִּהְיֶה", ושם לא נזכרו האימורים. ולכן,

כהן שהיה טמא בשעת זריקת דם הקרבן, מאחר שבאותה שעה לא היה ראוי לעבודה, אינו חולק בבשר, אף על פי שבבליה בשעת הקטרת האימורים, כבר טהר מטומאתו.

ומצד שני, כהן שהיה טהור בשעת זריקת הדם, מאחר שבאותה שעה היה ראוי לעבודה, הוא חולק בבשר, אף על פי שבשעת הקטרת האימורים, כבר נטמא.

ולדעת אבא שאול – רק מי שהיה ראוי לעבודה גם בשעת זריקת הדם, וגם בשעת הקטרת האימורים, חולק בבשר. [ונסתפק רב אשי, מה הדין אם היה טהור בזריקת הדם ובהקטרת האימורים, אבל בין זה לזה היה טמא ונטהר].

מניין שכל הקרבנות אינם

מתחלקים אלא לראוי לעבודה

טבול יום ואונן ומחוסר כיפורים, הם בכלל הכהנים שאינם ראויים לעבוד, ומשום כך, אין להם חלק בקדשים. ולהלן יתבאר דינם מסברא ומקרא בכמה מיני קרבנות.

א. מנחת ישראל [ששייריה נאכלים לכהנים].

יש ללמוד בקל וחומר שאינם חולקים במנחה – שכן, כח כהן בחטאתו עדיף על כוחו במנחתו, [שכן כהן מביא את חטאתו אף במשמר שאינו שלו, שנאמר, "וַיָּבֵא בְּכָל אֹתוֹ נִפְשׁוֹ ... וְשָׂרְתִי", ועבודתה ועורה שלו, שנאמר, "וַיֹּאֲשֵׁר אֶת קֹדֶשׁוֹ לוֹ תִּהְיֶה", אבל אם הביא מנחה, אינו אוכל ממנה כלום, שנאמר, "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לָא תֹאכְלִי"]. ואם כן, אם בחטאת, שכוחו של הכהן יפה בה, כשאינו ראוי לעבודה, אינו חולק בה, [כפי שנתבאר בדף צ"ט וכן יתבאר בעזה"י להלן], כל שכן, שבמנחה שכוחו רע בה, שאינו חולק בה, כשאינו ראוי לעבודה.

- ויש לדחות קל וחומר זה – שכן אין הקל וחומר מלמד אלא, שכח הכהנים במנחה חלש מכוחם בחטאת, ומעתה, עד שאתה למד מקל וחומר זה, להחליש את כוחו של הכהן שלא היה ראוי לעבודה, [לומר שלא יחלוק במנחה], למד ממנו להחליש את כוחו של הכהן העובד, [לומר שיחלוק במנחה עם חבירו שלא היה ראוי לעבודה, ולא יטול כל המנחה לעצמו].

ומכל מקום, יש ללמוד מהכתוב שאינם חולקים במנחה – שנאמר במנחה, "לִכְהֵן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה", ומאחר שאינם ראויים להקריב, אינם חולקים בה.

ב. חטאת ישראל [שבשרה נאכל לכהנים].

יש ללמוד בקל וחומר שאינם חולקים בחטאת – שכן, כח כהן בחטאתו עדיף על כוחו במנחתו,

[כנ"ל]. ואם כן, אם במנחה, שכוחו של הכהן העובד רע בה, אינו חולק אותה עם זה שאינו ראוי לעבודה, כל שכן, שבחטאת שכוחו יפה בה, שלא יחלוק אותה עם זה שאינו ראוי לעבודה.

- ויש לדחות קל וחומר זה – שכן אין הקל וחומר מלמד אלא, שכח הכהנים בחטאת יפה מכוחם במנחה, ומעתה, עד שאתה למד מקל וחומר זה, לחזק את כוחו של הכהן שעבד, [לומר שלא יחלוק אותה עם חבירו שלא היה ראוי לעבודה], למד ממנו לחזק את כוחו של הכהן שלא היה ראוי לעבוד, [לומר שיחלוק עם חבירו שעבד בחטאת].

ומכל מקום, יש ללמוד מהכתוב שאינם חולקים במנחה – שנאמר בחטאת, **"הִכְהֵן הַמַּחֲטֵא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה"**, ומאחר שאינם ראויים להקריב, אינם חולקים.

ג. חוזה ושוק של שלמים [הניתנים לכהנים].

יש ללמוד בקל וחומר שאינם חולקים בחוזה ושוק של שלמים – שכן, כח כהן בחטאת עדיף על כוחו בשלמים, [שבחטאת כל הבשר לכהנים ובשלמים אין להם אלא חוזה ושוק אבל שאר הבשר לבעלים]. ואם כן, אם בחטאת, שכוחו של הכהן יפה בה, כשאינו ראוי לעבודה, אינו חולק בה, כל שכן, שבשלמים שכוחו רע בהם, שאינו חולק בהם, כשאינו ראוי לעבודה.

- ויש לדחות קל וחומר זה – שכן, מצד שני, כח הכהן בחוזה ושוק של שלמים, עדיף על כוחו בחטאת, כי את חלקו בבשר חטאת [שהוא קדשי קדשים], אינו רשאי להאכיל לנשיו ועבדיו, ואת חלקו בחוזה ושוק של שלמים [שהם קדשים קלים] הכהן רשאי להאכיל לנשיו ועבדיו, ואם כן, הוא הדין לעניין חלוקה, אף על פי שכוחו רע בחטאת, ואינו חולק בה, כשאינו ראוי לעבודה, יחלוק בחוזה ושוק של שלמים, שכוחו יפה בהם.

ומכל מקום, יש ללמוד מהכתוב שאינם חולקים בחוזה ושוק של שלמים – שנאמר, **"לִכְהֵן הַזֶּרֶק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יְהִי"**, ומאחר שאינם ראויים להקריב, אינם חולקים.

רב אמר, שלמד דינים מרבי אלעזר ברבי שמעון, שאמרם בבית הכיסא, ואף על פי שאסור להרהר בדברי תורה בבית הכסא, [כמאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ובית הכסא], רבי אלעזר ברבי שמעון, מתוך שהיתה שמועתו שגורה בפיו, היה מהרהר בה על כרחו בכל מקום, ואף בבית הכסא.

ד. בכור [הניתנים לכהן].

יש ללמוד בקל וחומר שאינם חולקים בבכור – שכן, כח כהן בבכור עדיף על כוחו בחטאת, [שאת בשר הבכור הוא מאכיל לנשיו ועבדיו ואת חלקו בבשר החטאת אינו מאכיל להם]. ואם כן, אם בחטאת, שכוחו של הכהן רע בו, אינו חולק אותו עם הכהנים שאינם ראויים לעבודה, כל שכן, שאת הבכור שכוחו יפה בו לא יחלוק עם הכהנים שאינם ראויים לעבודה.

- ויש לדחות קל וחומר זה – שכן אין הקל וחומר מלמד אלא, שכח הכהנים בבכור יפה מכוחם בחטאת, ומעתה, עד שאתה למד מקל וחומר זה, לחזק את כוחו של הכהן שעבד, [לומר שלא יחלוק את הבכור עם חבירו שלא היה ראוי לעבודה], למד ממנו לחזק את כוחו של הכהן שלא היה ראוי לעבוד, [לומר שיחלוק את הבכור עם חבירו שעבד].

ומכל מקום, יש ללמוד מהכתוב, שאינם חולקים בבכור – שנאמר, **"אֶךְ בְּכֹר שׁוֹר אֹךְ בְּכֹר כֶּשֶׁב אֹךְ בְּכֹר עֶז ... אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבֵם תִּקְטִיר ... וּבִשְׂרָם יְהִי לָךְ"**, ומאחר שאינם ראויים להקריב, אינם חולקים.

כך רצה רבי אחאי לדרוש. אולם רבי אלעזר ברבי שמעון לא דרש כן, כי לא נאמר בכתוב, "ובשרם יהיה לכהן הזורק", אלא, "ובִשְׂרָם יְהִי לָךְ", ואפילו לכהנים אחרים, ואם כן, אין ללמוד מהכתוב, שרק הכהן העובד חולק בבשר.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית

לקבלת קבצים אלו בוואצאפ

שלחו הודעה למספר 050-6877088

[לרכישת בקיצור על מסכת זבחים](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)